

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΦΙΛΗΣ

Πρέπει να αφαιρέσουμε επιχειρήματα από την Τουρκία και να μην της επιτρέψουμε να επιβάλει τους δικούς της κανόνες

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Στην **Αντιγόνα Σολομωνίδου-Δρουσιώτου**
antigoni.drousiotou@phileleftheros.com

Πιστεύει πως η Τουρκία υπό κανονικές συνθήκες δεν θα πρέπει να μπορεί να ματαιώσει τους ενεργειακούς σχεδιασμούς Κύπρου, Ισραήλ και Αιγύπτου. Περιμένει από τους Ευρωπαίους εταίρους κι από τους Αμερικανούς να ξεκαθαρίσουν στον Τούρκο Πρόεδρο Ταγίπ Ερντογάν ότι αν επιχειρήσει κάτι τέτοιο, θα τους βρει απέναντί του. Από την άλλη όμως, όπως τονίζει εμφαντικά ο Κωνσταντίνος Φίλης Διεθνολόγος, Διευθυντής Ερευνών Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων του Παντείου Πανεπιστημίου θα είναι στρατηγικό λάθος να αφηθεί η Τουρκία εκτός των ενεργειακών σχεδιασμών. Σαφώς όμως όχι με τους δικούς της όρους. Ο κ. Φίλης βρέθηκε στη Λευκωσία, προσκεκλημένος από τη Συμμαχία Πολιτών ως εισηγητής σε ημερίδα που διεξήγαγε με θέμα: «Οι ενεργειακοί σχεδιασμοί της Κ.Δ., οι ενέργειες της Τουρκίας στην Κυπριακή ΑΟΖ και οι στόχοι της.»

Το μεγάλο στοίχημα είναι το τι θα γίνει στο τεμάχιο 6

-Πώς είδατε τη Σύνοδο της Βάρνας που πραγματοποιήθηκε στον απόηχο της ανακοίνωσης των 28 ηγετών στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο;

-Δεν ανέμενα να λεχθεί κάτι διαφορετικό. Είναι λογικό η ουσία της συζήτησης να εστιαστεί στα ζητήματα που δένουν τις δυο πλευρές, γιατί το πλαίσιο των ευρωτουρκικών σχέσεων έχει πλέον αλλάξει. Τα επόμενα χρόνια θα μουν σε ένα mode ρεαλισμού που συνεπάγεται την αναζήτηση μιας ειδικού τύπου σχέσης και όχι ένταξης. Γι' αυτό, θα πρέπει Ελλάδα και Κύπρος να αναθεωρήσουν την πολιτική τους σε σχέση με αυτή των τελευταίων χρόνων, όπου η προσδοκία ήταν πως φέρνονταν στα κοντά την Τουρκία με την Ευρώπη θα μπορούσαμε να δεσμευόμαστε και τις πολιτικές της.

-Μιλήσατε πρόσφατα στη Λευκωσία, καλεσμένος της Συμμαχίας Πολιτών για «τους ενεργειακούς σχεδιασμούς της Κυπριακής Δημοκρατίας, τις ενέργειες της Τουρκίας στην Κυπριακή ΑΟΖ και τους στόχους της.»

-Σωστά, ήλθα καλεσμένος του Γιώργου Λιλλήκα. Τόνισα ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αυτή την στιγμή έχει πάρα πολλά προβλήματα με την Τουρκία και δεν θα ήθελε να προσθέσει κι άλλα, έστω κι αν αφορούν δυο κράτη μέλη της, Κύπρο και Ελλάδα. Η αλήθεια είναι, πάντως, ότι η ΕΕ τις τελευταίες εβδομάδες έχει πάρει καθαρή θέση για τα ζητήματα της κυπριακής ΑΟΖ και των τουρκικών προκλήσεων στο Αιγαίο.

-Είναι όμως αρκετό;
-Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι η Τουρκία είναι μια σημαντική χώρα για Ευρωπαίους και Αμερικανούς. Αν κανείς εκτιμούσε ότι η ΕΕ ή το ΝΑΤΟ θα παρενέβαιναν δυναμικά προς την Τουρκία, θα έλεγα ότι είναι αιθεροβάμων. Καταλαβαίνω αυτούς που λένε ότι δεν μας προσφέρουν κάτι οι εταίροι μας στην πράξη, αλλά αναρωτιέμαι πώς θα ήταν τα πράγματα απέναντι στην Τουρκία που έχουμε σήμερα αν δεν ήμασταν μέσα στην ΕΕ και στον στενό πυρήνα της Ευρωζώνης και αν η Ελλάδα δεν ήταν μέλος του ΝΑΤΟ.

-Οι προκλήσεις θα γίνονταν συρράξεις;
-Ο καθένας μας καταλαβαίνει ότι θα είμαστε πιο ευάλωτοι απέναντι στον τουρκικό επεκτατισμό και κίνδυνο.

-Από το περασμένο καλοκαίρι μιλούν και Υπουργοί της Ελλάδας για ενδεχόμενο θερμό επεισόδιο, για να μην σταθώ στην πρόσφατη αναφορά Ερντογάν για Γ' Παγκόσμιο Πόλεμο.

-Αναφερόταν στη Συρία, με τους Αμερικανούς και Ρώσους. Αυτοί είναι λεκτικοί βερμπάλισμοι του Ερντογάν και καλό είναι να μην «τσιμπάμε». Ο Ερντογάν έχει το κακό για εμάς ότι μιλά κάθε μέρα. Αυτό παράγει ειδήσεις και εμείς αντιδρούμε σε αυτές. Παίζουμε το παιχνίδι που δίνοντας μεγαλύτερη σημασία στα λεγόμενά του από αυτή που

ΦΩΤΟ: ΣΤ. ΚΟΥΡΑΝΗΣ

Αναμένω από ΕΕ και ΗΠΑ να παρέμβουν ουσιαστικά

τους αρμόζει.

-Παράγει ειδήσεις για εσωτερική κατανάλωση;

-Κάθε φορά που μιλά προφανώς ο κύριος αποδέκτης είναι το εσωτερικό του γιατί η χώρα βρίσκεται σε οιοδήποτε προεκλογικό περίοδο, αλλά τα μηνύματά του έχουν αποδέκτες και τους Ευρωπαίους και τους Αμερικανούς και Κύπρο, Ελλάδα κ.λπ. Αυτό που βλέπουμε να κάνει σήμερα η Τουρκία στην κυπριακή ΑΟΖ δεν σχετίζεται με την ΕΕ, αλλά με το ότι θέλει να αποφύγει τα τελεσόμενα τα οποία δημιουργούνται στην ευρύτερη περιοχή σε βάρος της. Διότι σήμερα η Τουρκία είναι εκτός του ενεργειακού παιχνιδιού της Ανατολικής Μεσογείου.

-Έχει όμως σταματήσει την ENI να προχωρήσει σε ερευνητικές γεωτρήσεις;

-Στο οικόπεδο 12 έκανε κάτι η Τουρκία; Όχι. Στο οικόπεδο 11 και 6; Όχι. Έκανε στο οικόπεδο 3 διότι βρήκε τους Ιταλούς «μπόσικους», αφού οδευαν προς εκλογές και εκτίμησε σωστά πως ήταν η κατάλληλη στιγμή για να τριξεί τα δόντια. Θα κάνει κάτι αντίστοιχο στο τεμάχιο 10; Όχι.

-Ξεκινά όμως η ίδια γεωτρήσεις;

-Αυτό το περιεπάμε. Το μεγάλο στοίχημα, όπως είπα και στην ομιλία μου, είναι το τι θα γίνει στο τεμάχιο 6 διότι η Τουρκία ισχυρίζεται ότι μέρος του τεμαχίου 6 εφάπτεται της υφαλοκρηπίδας της. Θα καταφέρει εναποθέτοντας το πλωτό γεωτρητικό κάπου στο τεμάχιο 6, να παρεμποδίσει τις εργασίες ENI-TOTAL αμφισβητώντας πρακτικά τα κυριαρχικά δικαιώματα της Κυπριακής Δημοκρατίας; Ή ίσως τελικά προανατολιστεί προς τα τεμάχια στα οποία θεωρεί ότι οι Τουρκοκύπριοι έχουν δικαιώματα. Σε μια τέτοια περίπτωση, πώς θα αντιδράσει η Κύπρος και οι εταίροι της; Αυτό είναι κάτι που πρέπει να δούμε.

-Τι πιστεύετε ότι θα γίνει;

-Η Κύπρος δεν είναι μόνη της σε αυτό, εκτός από τη συνεργασία -με τα όποια της προβλήματα- με Ισραήλ και Αίγυπτο, υπάρχει σοβαρό ενδιαφέρον από ΕΕ και ΗΠΑ, διότι ο στρατηγικός στόχος Ηνωμένων Πολιτειών και Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ο περιορισμός της ενεργειακής εξάρτησης της δεύτερης από τη Ρωσία. Οι Ευρωπαίοι και Αμερικανοί θα πρέπει να είναι οι πρώτοι που θα διασφαλίσουν ότι

με απρόσκοπτο και ανεμπόδιο τρόπο η Κυπριακή Δημοκρατία σε συνεργασία με το Ισραήλ και Αίγυπτο, με τη συμμετοχή της Ελλάδας ως διαμετακομιστή, θα μπορούσει να εξάγει μέρος των ποσοτήτων προς την ευρωπαϊκή αγορά. Ταυτόχρονα όμως θα είναι στρατηγικό λάθος να αφηθεί η Τουρκία εκτός των συμφώνων. Θα είναι σφάλμα δικό μας να επιχειρήσουμε να αποκλείσουμε την Τουρκία από αυτές τις διεργασίες.

-Τι πρέπει να κάνουμε;

-Να παροτρύνουμε το Ισραήλ να σκεφτεί την προοπτική τροφοδότησης της τουρκικής αγοράς ακόμα και χωρίς λύση του Κυπριακού, με την πόνηση του αγωγού για την Τουρκία, σε περίπτωση βέβαια που αυτό δεν τροποποιεί τα σχέδια της Λευκωσίας (στα οποία προώρας συμμετέχει και το Τελ Αβίβ). Δεν θέλω να έχουμε την Τουρκία απέναντι σε αυτό το παιχνίδι, θέλω να τη συμπεριλάβουμε, αλλά όχι με τους δικούς της όρους. Δεν τη θέλω απέναντι για να μην δεχτώ πίεση από Αμερικανούς και Ευρωπαίους. Δεν θέλω να της επιτρέψω να δημιουργεί προσκόμματα στις ερευνητικές γεωτρή-

Ο Ερντογάν θα μπορούσε να λύσει το Κυπριακό

-Εύκολα μπορεί οι τουρκικές παραβιάσεις να βγουν εκτός ελέγχου;

-Ακόμη κι όταν τα πράγματα ήταν ήσυχα στις Ελληνοτουρκικές σχέσεις ο κίνδυνος ενός ατυχήματος ήταν υπαρκτός. Σήμερα που τα πράγματα είναι ανήσυχα και υπάρχει μια συνεχής ένταση, σφαλώς ο κίνδυνος ενός ατυχήματος, μιας προβοκάτίας είναι ακόμα μεγαλύτερος. Δεν πιστεύω ότι η Τουρκία σήμερα σχεδιάζει κεντρικά μια σύρραξη με την Ελλάδα ή ακόμα και ένα θερμό επεισόδιο. Όμως επειδή η τουρκική πολιτική απέναντι στην Ελλάδα συσχετίζεται και με το τι συμβαίνει στο Αφρίν, στη Μέση Ανατολή, στο Κουρδικό, στις ευρωτουρκικές και αμερικανοτουρκικές σχέσεις κ.λπ. ενδέχεται να είμαστε θύμα των κακών εξελίξεων. Αν δηλαδή τα πράγματα για την Τουρκία πάνε εντελώς στραβά στη Μέση Ανατολή, αν εξακολουθήσουν να είναι επιβαρυνόμενες οι σχέσεις με τις Ηνωμένες Πολιτείες, αν δεν βρεθεί κοινός τόπος με την Ευρωπαϊκή Ένωση και αν ο Ερντογάν ηγείται σε εκλογές με την οικονομία του να βρίσκεται σε καθοδική πορεία, εκεί μπορεί να επιλέξει να στρέψει το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης προς μια θεματική ενέργεια. Γι' αυτό ήθελα να γίνει η Σύνοδος της Βάρνας, να μην τιμωρηθεί η Τουρκία, διότι όσο αποκλίνει από την ΕΕ τόσο το χειρότερο για Ελλάδα και Κύπρο.

-Ένας Ερντογάν με όλα αυτά τα μέτρα γιατί να ενδιαφέρεται να λύσει το Κυπριακό;

-Ο Ερντογάν είναι ο ηγέτης που θα μπορούσε πραγματικά να λύσει το Κυπριακό, να διευθετήσει τις ελληνοτουρκικές διαφορές και να επιβάλει τη θέση του στο εσωτερικό χωρίς να συναντήσει αντιδράσεις. Σήμερα όμως κινείται σε μια άλλη κατεύθυνση. Θα ήθελε να τα λύσει χωρίς να κάνει τον οποιονδήποτε συμβιβασμό, γιατί θεωρεί ότι είναι πολύ ισχυρός και αν καθίσει στο τραπέζι της διαπραγμάτευσης με Κύπρο και Ελλάδα, δεν μπορεί παρά να πετύχει την καλύτερη δυνατή συμφωνία. Θα πρέπει, συνεπώς, να γίνει κάτι θεματικά αποτρεπτικό για να δούμε τον Ερντογάν να κινείται σε μια κατεύθυνση λύσης του Κυπριακού και των ελληνοτουρκικών διαφορών με έναν τρόπο βιώσιμο και ισορροπημένο.

« Η Άγκυρα έκανε παρέμβαση στο οικόπεδο 3 διότι βρήκε τους Ιταλούς «μπόσικους», αφού οδευαν προς εκλογές και εκτίμησε πως ήταν η κατάλληλη στιγμή για να τριξεί τα δόντια

σεις. Θα ήθελα την Τουρκία να πάρει αέριο από το Ισραήλ για την εγχώρια αγορά της και αν λυθεί το Κυπριακό να πάρει αέριο και από την Κύπρο. Μέχρις εκεί. Πρέπει να της αφαιρέσω επιχειρήματα, να μην της επιτρέψω να επιβάλει τους δικούς της κανόνες.

-Χωρίς λύση του Κυπριακού μπορεί η Κυπριακή Δημοκρατία να αξιοποιήσει τα ενεργειακά της αποθέματα;

-Πιστεύω πως ναι. Πριν από λίγες εβδομάδες είχα μια συζήτηση με έναν υψηλόβαθμο Αμερικανό αξιωματούχο που του έθεσα ακριβώς το ίδιο ερώτημα και η απάντησή του ήταν επίσης καθαρή. «Ναι, μπορεί».

-Πώς θα αφήσει η Τουρκία να γίνει αυτό;

-Είναι θέμα των Ευρωπαίων εταίρων και των Αμερικανών. Εδώ τους περιμένω να παρέμβουν. Δεν θέλω να παρεμβαίνουν για να απαντήσουν λεκτικά στον Ερντογάν, αλλά να παρεμβαίνουν κάτω από τα ραντάρ και να του διαμηνύουν ότι αν επιχειρήσει να κάνει κάτι στην κυπριακή ΑΟΖ που μπορεί να ματαιώσει τους σχεδιασμούς της Κυπριακής Δημοκρατίας, θα τους βρει απέναντί του.

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΣΩΤΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ

-Το τι θέλετε είναι ένα, το τι εκτιμάτε ότι θα γίνει είναι άλλο.

-Έχουμε ένα σοβαρό πρόβλημα αυτή τη στιγμή, ότι ο αμερικανικός παράγοντας απέχει από την περιοχή. Αυτό δίνει τη δυνατότητα σε περιφερειακές δυνάμεις τύπου Τουρκίας να εμπλέκονται όλο και περισσότερο στα δρώμενα χωρίς να υπάρχει κάποιος να τους τραβήξει το αυτί. Επειδή όμως η Ανατολική Μεσόγειος αποκτά ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον λόγω της εμπλοκής της Ρωσίας και της μελλοντικής εμπλοκής της Κίνας, γιατί θα χρησιμοποιηθεί για την αναβίωση του δρόμου του μεταξίου, πιστεύω ότι οι Αμερικανοί έχουν κάθε λόγο να δημιουργήσουν συνθήκες αποτελεσματικής διασφάλισης των συμφερόντων τους. Αν οι Αμερικανοί επιτρέψουν σε κάποιο που κάνει τον νταή σε συμμάχους τους να ματαιώσει τους ενεργειακούς σχεδιασμούς του, οι οποίοι στο μέλλον θα μπορούσαν να μετριάσουν την ενεργειακή εξάρτηση της ΕΕ

από τη Ρωσία, που είναι στρατηγική προτεραιότητα και των Αμερικανών, τότε είναι άξιο της μοίρας τους. Η Τουρκία πιστεύω υπό κανονικές συνθήκες ότι δεν θα πρέπει να ματαιώσει τους σχεδιασμούς της Κύπρου, Ισραήλ και Αιγύπτου.

-Αν η Ελλάδα είχε προχωρήσει σε καθορισμό της ΑΟΖ της πολλές από τις NAVTEX και γενικά τα προβλήματα με την Τουρκία δεν θα υπήρχαν.

-Δεν συμφωνώ με την άποψη αυτή. Άλλο είναι η ανακρίβεια και άλλο η οριοθέτηση της ΑΟΖ. Για να οριοθετηθούν την ΑΟΖ πρέπει να υπάρχουν όμορες χώρες, οι οποίες θέλουν να συμφωνήσουν γύρω από αυτή την οριοθέτηση. Αυτή τη στιγμή δεν μπορούμε να οριοθετήσουμε την ΑΟΖ με τη Λιβύη διότι υπάρχει χάος. Η Αίγυπτος δεν πρόκειται να οριοθετήσει ΑΟΖ με την Ελλάδα, ούτε με την Τουρκία αν δεν βρουν πρώτα Αθήνα και Κάιρο

Εγκλωβισμένη σε Κουρδικό και Συριακό η Τουρκία

-Πώς θα είναι το φετινό καλοκαίρι, θερμό ή ανήσυχο;

-Θερμό θα είναι σίγουρα διότι λόγω της κλιματικής αλλαγής η ατμόσφαιρα θερμαίνεται χρόνο με τον χρόνο. Αν θα είναι θερμό και συνάμα ανήσυχο καλοκαίρι δεν μπορεί κανείς να το πει αυτή τη στιγμή γιατί θα έπρεπε να γνωρίζουμε το πώς θα έχει πάει η τουρκική επιχείρησή στη Συρία, διότι το ότι μπήκε στο Αφρίν είναι η αρχή μιας μακράς διαδρομής. Αν δέχεται επιθέσεις αντάρτικου από τους Κούρδους, επιθέσεις στο εσωτερικό της χώρας εφόσον οι Κούρδοι αποφασίσουν να μεταφέρουν την αντίδρασή τους, δεν αποκαθίστανται οι σχέσεις με ΗΠΑ και ΕΕ, σε αυτό το κακό σενάριο μπορεί το θερμό καλοκαίρι να συνδυαστεί με μια κατάσταση δύσκολη αλλά διαχειρίσιμη.

-Ποιο μπορεί να είναι το πιο καλό σενάριο;

-Αποκλιμακωνονται οι εντάσεις της Τουρκίας με την ΕΕ, δεν επιβαρύνονται περαιτέρω οι σχέσεις της με τις ΗΠΑ, τα πράγματα στη Συρία δεν πάνε τόσο άσχημα για την Τουρκία, ο Ερντογάν αισθάνεται ότι έκανε την αναγκαία επίδειξη δύναμης, γίνονται πρόωρες εκλογές, δεν αισθάνεται πίεση για να προβάλει την ισχύ του σε Ελλάδα και Κύπρο, κερδίζει τις εκλογές και κάθεται για

τα καλά στην καρέκλα των υπερεξουσιών του.

-Τότε ο ηγεμονικός αναθεωρητισμός της Τουρκίας θα πάψει να υφίσταται;

-Όχι, το 2023 που συμπληρώνονται 100 χρόνια από τη γέννηση της Τουρκίας, ο Ερντογάν θα αναμετρηθεί με τον Κεμάλ. Θέλοντας να τον υπερβεί, μπορεί να προβεί σε ακόμη πιο επικίνδυνες για την περιφερειακή ασφάλεια επιλογές.

-Γιατί πάντα ακολουθούμε και δεν είμαστε μπροστά να καθορίζουμε πολιτική;

-Μπορούμε σε κάποιο βαθμό να είμαστε περισσότερο pro active και λιγότερο re active, αλλά μην ξεχνάμε ότι είμαστε σε μια πολύ δύσκολη γειτονία με ένα πολύ ισχυρό γείτονα, με σοβαρά προβλήματα που προσπαθεί να ορίσει τις εξελίξεις. Δεν τα καταφέρνει πάντα, διότι σήμερα η Τουρκία είναι εγκλωβισμένη στο Συριακό - Κουρδικό, δεν ξέρει πότε και πώς θα βγει από εκεί, έχει σοβαρά προβλήματα με Ισραήλ και Αίγυπτο, αρνητικές σχέσεις με Κύπρο και Ελλάδα. Οι μόνοι της εταίροι είναι η Μουσουλμανική Αδελφότητα που στις περισσότερες χώρες είναι εκτός νόμου, το Πακιστάν, το Αζερμπαϊτζάν και το Κατάρ. Η συμμαχία με τη Ρωσία είναι πρόσκαιρη και δεν ξέρουμε μέχρι πού μπορεί να φτάσει.

-Οι δικοί μας ενεργειακοί σχεδιασμοί μας φέρνουν ένα βήμα πιο μπροστά;

-Μα αυτός είναι ο λόγος που η Τουρκία φανασκέει και έχει βγει από τα ρούχα της, διότι η Κύπρος είναι ένα βήμα πιο μπροστά με την οριοθέτηση ΑΟΖ με τρεις όμορες χώρες, ακόμα κι αν αυτή με τον Λίβανο δεν έχει επικυρωθεί από το κοινοβούλιο του Λιβάνου και παραχώρησε 8 από τα 12 τεμάχια της σε εταιρείες σημαντικές και σοβαρές.

-Κυκλοφόρησε πρόσφατα το βιβλίο σας «Τουρκία, Ισλάμ, Ερντογάν»;

-Ναι, από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος. Περιγράφει την αλλαγή ταυτότητας της Τουρκίας, τη μετάβαση από τον Κεραλισμό στον Νεοθωμανισμό, και πώς το νέο δόγμα Ερντογάν, το οποίο έχει στον πυρήνα του τη θρησκεία, έχει αλλάξει τη φυσιογνωμία της Τουρκίας επιφέροντας καταλυτικά στην εξωτερική της πολιτική. Αναφερόμαι στις σχέσεις Τουρκίας - Δύσης και ασφαλώς στο πώς αυτό έχει αντικτυπο στις σχέσεις Τουρκίας - Κύπρου, πώς η Άγκυρα προσπαθεί να κριζάρει κατά το πρότυπο του Αιγαίου μέρος της κυπριακής ΑΟΖ, τι γίνεται με την Ελλάδα και τι θα πρέπει να αναμένουμε από την Τουρκία του Ερντογάν τα επόμενα χρόνια.